

ЗАМАН

Газета издается на балкарском языке с 1924 года

Интернет-версия: zaman.smikbr.ru

КЪАБАРТЫ-МАЛКЪАР РЕСПУБЛИКАНЫ
ПАРЛАМЕНТИНИ ЭМ ПРАВИТЕЛЬСТВОСУНУ ГАЗЕТИ

ВРЕМЯ

ГАЗЕТА ПАРЛАМЕНТА И ПРАВИТЕЛЬСТВА
КАБАРДИНО-БАЛКАРСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысы Ю.А.Кокону Россейли студентлени кюню бла АЛГЪЫШЛАУУ

Багъалы шухъла!

Сизни Россейли студентлени кюню бла жюрегимден кызыу алгъышлайма!

Бу байрамны тарыхы эрттеден бери келеди - Россейде 260 жыл мындан алгъа бийик билим берген биринчи окъуу юй - Москваны М.В.Ломоносов атлы кырал университети кыралгъанында башланганды. Андан бери озган жылланы ичинде кыралыбызда бийик билим бериуню кюню кеп профильли системасы кыралганды. Ол тюрлю-тюрлю бѐломлеге бла ишлеге чынты профессионалланы хазырлайды.

Эндиги жаш тѐлюге кыйын, алай а сейирлик заманда жашаргъа тюшгенди. Къабарты-Малкъарны студентлери хунерликлерин башларына, кыралгъа да жараталлыкларына, терк тюрлене баргъан шѐндюю дуняда кеслерине тийишли жер табаллыкларына, алган билимлери эмда усталыклары бла республикабызны, Ата журтубузну да айнытуугъа себеплик этериклерине ийинанама. Анга аланы таукелликлери, итинулюкleri да бардыла. Бек башы уа- ала жамауатны аллында жуаплылыкларын толу сезедила.

Бу байрам кюн, багъалы шухъла, сизни алгъышлай, кийик саулуку болуругъузну, ырахатлы жашау этеригизни, окъуугъа, чыгармачылык эмда жамауат ишигизде жетишимле болдуругъузну сыйгеними билдиреме.

Бу кюннге аталган материалны 4-чю бетде окъугъуз.

Кенгеш

Табийгъатны аллында жуаплылыкны сезерге

Тюнене КъМР-ни Правительствосуну юйюнде республиканы районларыны бла эллерини санитар болумларын тинтиу жаны бла ведомство аралы комиссияны кезиуню жыйылыуу болганды. Аны табийгъат байлыкъла эм экология жаны бла министр – комиссияны таматасы Газаланы Мухтар бардырганды.

Республиканы жер-жерлеринде тазалык къалай жалчытылыннганыны юсюнден докладны ведомствону башчысыны экинчиси Олег Коновалов этгенди. Ол келтирген шартлагъа кѐре, былтыр министерство 285 энчи рейд бардырганды, аладан 115-син прокуратура бла бирге. Табийгъатны кыоруулау жаны бла законлагъа бузукълукъла этгенлеге 459 эсертиуну къабыл кѐрюлгенди, 2,5 миллион сомгъа тазир салыннганды. «Ол санда эллени администрацияларыны 75 башчысына да. Бизни айтханыбызны толтурмагъан 25 кыуллукъчуну иши сюдге берилгенди», - дегенди.

Министерство ишинде череклеге тюшген кир сууланы та-

залаучу сооруженияланы болумларына энчи эс бурганды. Докладчыны айтханына кѐре, аланы асламы осал халдадыла, бир-бирлери уа жабылып окуна турадыла. Алай аланы барысын да тапландырыр ючюн миллиард сом керекди.

2014 жылда министерство, жуаплы ведомство эмда жамауат организацияла бла бирге тазалыккъа аталган акцияла, субботникле кырагъанды, ол санда Элбрусну тийресинде да. «Аланы кезиунюнде 12 тонна кир-кипчик жыйылып кетерилгенди. Бу ишге 25 мингден аслам адам къатышганды», - деп билдиргенди ол.

Ахыры 2-чи бетдеди.

Ачыкълык

Жамауат жаны байламлыкъланы кючлендирир умутда

КъМР-ни Жамауат палатасы анда ким да сѐлешип, жарсыуун, тилегин, оюмун айтыргъа боллукъ телефон тохташдырылганыны юсюнден билдиреди. Ол, шобат эм ыйых кюнлени санамай, кюн сайын 9 сагъатдан 18 сагъатка дери ишлейди. Аны номери былайды: **77-38-80**.

Тынгылыракъ хапар билерге сыйгенле аны Жамауат палатаны сайтында табарыкъдыла: **опкбр.рф**.

Къуанчылы иш

Юрий Кокон КъМР-де МВД-гъа байракъ берилгенине аталгъан жыйылыуу къатышганды

Тюнене Нальчикде, КъМР-де МВД-гъа байракъ берилге аталып, къуанчылы жыйылыуу болганды. Анга Россей Федерацияны ич ишле министрлини биринчи орунбасары полицияны генерал-полковниги Александр Горовой, КъМР-де баш федеральный инспектор Алексей Вербицкий, право нызамны сакълаучу органыны башчылары, ветеранла, ич ишлени органларыны ѐлген кыуллукъчуларыны юйорлери къатышгандыла.

Александр Горовой, РФ-ни Президентини Грамотасын окъуп, Къабарты-Малкъар Республиккада Ич ишле министерствону байрагъын аны башчысына – полицияны генерал лейтенанты Сергей Васильевге бергенди.

борчлары бирди – граждлананы сейирлерин кыорууларгъа эмда аланы кыоркыуузулукъларын жалчытыргъа. Ала не заманда да антларына кертичи болгъанлай къаладыла, деп белгилегенди. Ол министерствону энчи составы

аладан юлгю аллыкъларына ышанганын билдиргенди.

Кыуллукъларын толтура турсун болдургъан жигитликлери, батырлыкълары эмда ѳтюрлюкleri ючюн КъМР-де ич ишлени министри Сергей Васильев аны аты жазылган аскер сауут бла саугъаланганды, министерство-уа ишлеген бир къауум адамгъа уа кырал эм ведомстволу чыңла берилгендила.

Ол кюн дагъыда КъМР-де МВД-ны энчи бѐлумлерини жангы базасы ачылганды, сауутланы, связъны бла коммуни-

Къуанчылы жыйылыуу къатышханы алларында сѐлеше, Юрий Кокон заман тюрленгенликке, жангы болумла кыралла баргъанлыккъа, полициячыланы

байракъны намысын бийикде тутарыгъына, республикагъа кыйын кезиуде аны кыоруулар ючюн, жанлары аймагъанланы сыйларын тюрлюмерзликлерине,

кацияланы жангы тюрлюлери кѐргюзюлгендила.

КъМР-ни Башчысыны бла Правительствосуну пресслужбасы.

ПАРЛАМЕНТ

Жигитлик ёмюрлеге да унутулмазча

КъМР-ни Парламентини президиуму кезиуло жыйылыуна республикалык законланы проекттерини бир неччасы сюзюлгенди. Аладан бири Къабарты-Малкъар Республикада Хорламны Байрагыны копиясын жюрютюу бла байламды.

Законопроект «Хорламны Байрагыны юсонден» 2007 жылда 7-чи майда чыгарылган 68-ФЗ номерли Федеральный законга тийишлиликте 1941-1945 жыллада Улуу Ата журт урушда халк этген жигитлик бла батырлык ёмюрлеге да унутулмазча этер мурат бла жарашдырылганды. Анда Къабарты-Малкъар Республикада байрамда, Улуу Ата журт уруш бла байламлы башха белгилери конде да Хорламны Байрагыны кырал власть органлары администрация меамларыны башларында орнатырча деп тохташдырылады.

«Быйыл майда Улуу Ата журт уруш бошалганын 70 жыл толганын битеу дуняа белгилерикди. Къабарты-Малкъар Республикада Хорламны Байрагыны копияларын жюрютюу солдатларыбызны немисли-фашист уучулачулага къажу кюрешде болдурган батырлыкларыны, ётюрлюклерини

да дайым эсибизге салгандай турлукду. Къабарты-Малкъарны жамаатыны ветеранларга эмда тарых хазнага хурметлери бютюн кючлене барууна себеплик этерикди, деп ангылатханды Парламентини Кюльтура, граждн обществону институтларын айнытыу эмда асламлы информация органла жаны бла комитетини председатели Борис Паштов.

Жыйылыуда парламентле аралы бирге ишлеуно чеклеринде Россей Федерацияны башха субъектлерини законла чыгаруу бла байламлы башха чакыруу органыны баш саугасы бла Север Осетия-Алания Республиканы урушуну, урунуу, Сауутланган кючлени эмда право низамны саклауучу органлары ветеранларыны советини председатели орунбасары Бедоев Руслан Александрович граждн обществону институтларын айнытыуучу уллу кыйын салганы ючюн саугаланды.

Ол кюн дагыда КъМР-ни Парламентини жыйылыууну болжалын 5-чи февральга кёчюрюге оную этилгенди, башха вопросла да сюзюлгендиле.

Кыйын салган Урусамбетов Анатолий Мухамедович, Прохладный шахар округну жержерли администрациясыны «Искусстволаны сабий школу» муниципал билим беруу учредениясыны директору орунбасары Лаврова Ольга Владимировна, Бахсан муниципал районну Тёбен Куркужин элинде «Искусстволаны М.Кипов атлы сабий школу» билим беруу учредениясыны скульптура жаны бла преподаватели Кочесов Хусен Баширович тийишли болгандыла.

Аладан сора да, Къабарты-Малкъарны законла чыгаруучу органыны баш саугасы бла Север Осетия-Алания Республиканы урушуну, урунуу, Сауутланган кючлени эмда право низамны саклауучу органлары ветеранларыны советини председатели орунбасары Бедоев Руслан Александрович граждн обществону институтларын айнытыуучу уллу кыйын салганы ючюн саугаланды.

Ол кюн дагыда КъМР-ни Парламентини жыйылыууну болжалын 5-чи февральга кёчюрюге оную этилгенди, башха вопросла да сюзюлгендиле.

КъМР-ни Парламентини пресс-службасы.

Табийгъатны аллында жууапплылыккыны сезерге

Ахыры. Аллы 1-чи бетдеди.

Административ-тинтуй иш бла бирге ангылатыу жумушла да бардырылгандыла. Тазалыккыны саклауучу аталып, асламлы информация органлада тюрлю-тюрлю материалла басмалангандыла, телевиденияда беруиле кёргозтолгендиле. «Болсада жаланда акциялары, суботниклени, газетледе статьялары болушлуклары бла биз халны тапандыраллыккы туююлбюз. Аны ючюн битеу жууапплы ведомствола биринги ишлерге керекдиле, адамла да табийгъатны аллында жууапплылыккыны ангыларга борчулдула», - дегенди ол.

Олег Евгеньевич энчи сакланган табийгъат эсертмелени тийрелеринде болумга да бурганда эс. «Чирик кёлге, Чегем чучурлага да туристле аслам келедиле. Алагъа деп мында кафеде ачылгандыла, алай алай къайда тап тошо, алай салынгандыла. Ол а экологияны бузмай кыймайды», - деп кюшханды. Сёзюно ахырында эллени администрацияларыны таматарларына аланы ишлерине багъа берилгенде, тазалыккы кылай сакланганы да тергеллигин эсерттип, бу жаны бла борчларын тийишлисича толтурууларын тилгенди.

РФ-ни Табийгъатны хайырланууга надзор этуу жаны бла Федеральныи службаны КъМР-де Управлениясыны таматасы Асанланы Зейтуну айтанчына кёре уа, ведомствону кылуучулары череклени тийрелеринде тазалыккыны саклауучу энчи эс бурдыла. Былтыр бу жаны бла халны тинтир мурат бла 61 рейд бардырылганды. «Биз кудуретни хайырлануу жаны бла законла бузукулукла этгенлеге 500 минг сом тазир салганбыз. Ала барысы да тёлөнгендиле», - дегенди.

Асанланы Зейтун эллени са-

нитар болумларын жалчытыу иште жер-жерли депутатлары кыатышдырырча кереклисин белгилегенди. «Ала, адамла бла тобушип, ангылатыу ишни бардырсала, хайырлы боллукк эди, деп кюшханды ол. - Жаланда суботникле бардырып, биз проблеманы кетераллыккы туююлбюз. Багуш жыйылган жерни бюгюн тазаласак да, тамбла алай жангандан толлукду».

Хайырлануучуларыны праворуларын кюрюулау эм адамны ырахат жашауу жаны бла Федеральныи службаны КъМР-де Управлениясыны башчысыны кылуулугун толтурган Ринат Баракоев оюм этгенича уа, тазалыккыны саклауу жаны бла ишни бийик даражада бардырырча элде кир-кипчикни жыйуу эмда аны кетериу жаны бла планла болмаганлары чырмайды. «Багушуну атар жер болмагандан кюооп кетедиле адамла аны къайда болса да», - дегенди ол.

Жыйылыуда жолланы жанларында тазалыккыны жалчытыууну вопросларына да кыралганды. КъМР-ни Жол миолк жаны бла управлениясыны башчысыны орунбасары Рафаэль Пагосян законла бузукулуккыла этип кыралган сатыу-алуу жерледе болумну юсонден айтханды. Ол алайла да ишленген адамлага эсертуй этилгенликте, проблема тамалмаганынын чертгенди.

Комиссияны ишине КъМР-ни Парламентини профиливи комитетини келечиси Мокъаланы Кемал да кыатышхан эди. Ол жолланы жанларында кир-кипчикни атарча орунда нек салынмаганларыны билриге оюногенди. «Урнала, контейнерле кёл кер орнатылгандыла. Алай аланы урлап кетедиле», - деп жууапплаганды докладчы. Табийгъатны кюрюулау жаны

бла законла кыалай толтурулгандыларыны тинтуйе бла полициячыла да кюрешедиле. КъМР-де МВД-ны келечиси Мухамед Шогенов участка уллономоченныйле кир-кипчикни эркин этилмеген жерледе тёлөп кетгенлени ачыкылау жаны бла уллу иш тамалмаганларын чертгенди. «Биз экология жаны бла законла бузукулуккыла этгенлеге 425 материал жарашдырганбыз. 167 адам административ жууаппал тартылганды», - дегенди ол.

Кенгеше кыатышханла жолланы жанларында халны тапандырдуу иште бензин кыуочу станциялары да къырагъа боллугун белгилегендиле. Асанланы Зейтун а АЗС-лени иелерини водителле станциялада тохтап, кир-кипчикни атарча, кюл-бет жууарча жерле кыуарга борчу этерге кереклисин чертгенди. Бу предложение жыйылыуу эсертуйлерине кышуулганды.

Ахырында Газаланы Мухтар эллени бла шахарлары санитарныи эпидемиология болумларын тапандырдуу Къабарты-Малкъарны Башчысыны кыуаруунда болганын эсертгенди. «Ма бу элибиз а тазады деп бирини юсонден да айталлыккы туююлбюз. Аны бла бирге республикада багуш хыярга жаралуу полигонла кыуармагандыла, жер-жерлени айнытыуу схемалары жокдула, тазалыккыны саклауу жаны бла система жарашдырылмаганды», - дегенди ол.

Мухтар Алиевич эллени таматарларына бу проблемага ат башындан кыуармазга кыаты эсертгенди эмда борчларын тийишлисича толтурмагандыла дисциплина оюнола этилриге боллукларыны белгилегенди.

Жыйылыуу тийишли эсертуйле кыабил этиу бла бошалганды.

ТИКАЛАНЫ Фатима.

Магъаналы интервью

22-чи январьда Юрий Коков Россейни баш врачы-пульмонологу академик Александр Чучалинге КъМР-ни Сыйлы грамотасын бергенди. Андан сора ол «Къабарты-Малкъар» республикалыи информация агентствону корреспондентини бир нечча сорууна жууапплаганды.

Александр ЧУЧАЛИН:

Врач бла шүөхлуккы жюрютюгюз

-Александр Григорьевич, бизни регионда ёпке аруулаулага багууу, профилактика жаны бла да кыалай проблемала бардыла?

-Къабарты-Малкъар бюгюнлюкде ёпкелери арууганла кёл болган регионга саналады. Сылтаулары неди дегенде, биринчиден, амброзия хансны айтырча керекди. Аны урушдан сора канадалы будай бла бирге келтирилген аллергиялыи тюрлю-тюрлю аруулануу кюзгъайдыла. Экинчиден, грипп, СПИД, гепатит ёпкелени бузадыла. Туберкулёз да бюгюнлюкде эртте замандадан эсе башхады, кёл дарманлаула чыдамлыды.

Къабарты-Малкъар тёрели медицинасында ёпке аруулаула не заманда да уллу эс бурганды. Нальчикде ол жаны бла бек иги санаторийле бардыла. Минги тауун тийресинде, Терс-Кюльну кыатында кыйын саусузлагъа бакъган больница да ишлеп турганды. Бир жанындан, сизни тауларыгыз бардыла, аланы этеклеринде уа хауа тазады, аллергияны кюзгъарча хансла жокдула. Ары адамла аруулары артыккыда бек кыйнаган кезиулеринде барырга боллуккыла.

-Жамауатда халга кёре эмда республикалыи медицинаны шёндюю болумунда ёпке аруулануу болдурмаз, саусузлагъа кыйматлы багъар ючюн, кыалай мадарла керекдиле?

-Бюгюнлюкде Къабарты-Малкъарда, Россейни кёл башха регионларында, биринчи, экинчи, ючюнчю профилактиканы стратегиясы тийишлисича кыуармаганды. Сёз ючюн, аруудан сакъланыр ючюн, дарман салуу амалга алыкыа жеткен жокду. Андан сора саусузлагъа жарарча дарманлауу бла жалчытыуу магъанасы уллуду. Дагыда аруу теренге кетмеизине бек сак болурга тийишлиди. Къабарты-Малкъарда уа алыкыа аллай стратегия жокду.

-Сиз республикада болган кезиуюзде артыккыда не затха эс бурлуккысыз?

-Кыйын саусузлагъа болушур эмда алагъа бакъган врачлага медицинада кыалай жангылыккыла болгандырын билдирер ючюн, Республикалыи клиника больница-

ны реанимация бёлюмюнде жатханага кыарап чыгарыкыма. Адеп-кылыккыга, адеп-намысха аталган лекция окуурукыма, анга тынгылаганланы эслерин шёндюю дуняда ол жаны бла халга бурлуккыма. Бюгюнлюкде врачланы намыслары алгында нек жюрюмейди деген сорууга жууаппал бирерге кюрешрикме. Мени лекция студентлеге бла преподавательлеге деп жазылганы себепли мен врачны жангы моделин кыуарууну педагогика амалларыны юслеринден да айтыркыма.

-Бюгюнлюкде республика ёпке аруулауу бла байламлы баш проблемаланы кеси алына кетераллыккымыды?

-Алай этерге аны битеу онлары бардыла: университет, профессорла, тюрлю-тюрлю регионлада, тыш кыраллада окуяна ишленген хунерли жаш адамла. Ма аланы кючлерин бирикдирерге, команда кыуарырга керекди. Мен КъМР-ни Башчысы бла тобушгенме да, социальный проектлени ол эм башха салганына тышоннгенме.

Жангы тёлёно хазыруула да бек магъаналыды. Бусагъа агдагы врач, билимли эмда жууапплы болганы бла кыалай, профессионал жаны бла киши чурум тапмазча специалист болурга керекди. Мени командамда аллай адамла бардыла, аланы араларында сизни республикагызыны келечилери да болгандырын бек ырашы болуп айтама. Шёндюю бизни бек кыйын заманыбызды- кризис. Аллай кезиуде бек башы-жуклап турмазга, кыаты ишлерге. Кючлю адамлауу бла жангы жетишимле болдурурга иги сылтауду.

-Адамла ёпке арууладан кеслерин саклар ючюн, не этерге керек болгандырын да айтсагыз эди?

-Тютюн ичюу -ёпке эм жюрюк аруулануу кюзгъаган баш амалдан бириди. Адамны кесинден кёл зат кыалады. Ол кеси кесине болушурга юймёс, биз бир зат да эталлыккы туююлбюз. Адам тюз да арууганлай бакдырып башларга керекди кесине, оздурса, арууу кыйыннга кетерикди. Дагыда кеси кесине багынуу мен арталдыла унамайма, врач бла шүөхлуккы жюрютюгюз.

Социальный объекте

Билдиргенибизча, алгъа-ракълада Къабарты-Малкъарны жашау журт-коммунальный министрствону къурулуш управлениасы Нальчикде перинатальный ара ишлерча «Юникс» компания бла келишим этген эди. Бюгюнлюкде объектни тёртючю этажын къалай турадыла.

Проектге кёре юч гектарда жети къатлы мекам къошакъ

аллындагы проект бла пациентлеге мында 250 жер болурга керек эди. Алай къоншу республикалада быллай объектеде болум бла шагъырейленгенден сора аны аллай бир этерге кереклиси болмагъаны тохташдырылганды. Шёндю къурулуш жангырылган проект бла барады.

- Перинатальный арада баш магъана саусузлагъа тийишли

Перинатальный араны къурулушу къыстау барады

помещенияла, парк, машинала турган жер эм башха затла орналлыкъдыла. Саусузлагъа стационарны беш этажи бериледи. Аланы хар биринде да тюрлю-тюрлю медицина жумушла тамамланырыкъдыла. Врачла жангы, тыш къыраллы оборудование бла хайырланырыкъдыла. Саулай алып айтханда, анда бир кезиуге 130 ауругъаны саулыкларын багъарыкъдыла.

Объектни къурулушу бла шагъырейленирге КъМР-ни къурулуш эм жашау журт-коммунальный мюлкюню министри Анзор Тутуков баргъанды. Ол билдиргенге кёре,

болум къуаргъа берилликди. Ары келген аналагъа бла аланы балаларына тынгылы къарарча онгла къуараллыкъдыла. Айтханыбызча, объект келир жылны экинчи кварталны ахырына хазыр болурга керекди, - дегенди министр.

-Бюгюнлюкде къыралны экономикасында болумну эсге алсакъ, керек къурулуш материалланы, узакълагъа бармай, мында, регионну кесинде алырга керекбиз. Аны хайыры бла ол иги да учуз келеди. Алай аны бла бирге аланы качественуна кереклисича контроль этилмей да жарарыкъ туюлдо, - дегенди «Юникс» компанияны

техника жаны бла таматасы Игорь Ефремов.

Сагъынылган араны къурау медицинаны жангыртыу бла байламлы къырал энчи программагъа киреди. Саулай Россейде 2016 жылда быллай 32 объект хайырланырга берилликди. «Биз да, келишимге кёре, ол кезиуге ишибизни бошаргъа борчлубуз», - дегенди ол.

КУРДАНЛАНЫ Сюлемен.

СУРАТДА: (башында) биринчи ишчи штабны жыйылыууна къатышханланы къаууму; (тубюнде) жарарыкъ туюлдо, - дегенди Куратланы автор алганды.

ЭСЕПЛЕНИ ЧЫГЪАРЫУ

Техникалары - жангы, усталыкълары - бийик

МЧС-ни Къабарты-Малкъарда баш управлениасында былтырлы ишни эсеплерин чыгъарыу бла байламлы кенгеш бардырылганды. Жыйылыууа КъМР-ни Правительствосуну башчысы Мусукланы Алий эм ведомствону Шимал Кавказда регион арасыны башчысыны экинчиси Александр Барсуков да къатышхан эдиле.

Управленианы таматасы Михаил Надёжин билдиргенге кёре, сагъынылган кезиуге къутхарыууу службала ишлерин тынгылы бардыргъанларыны хайырындан кёп хата-палахладан къутулурга онг болганды. Сёз ючюн, от тышген жерледе 1700-ден аслам адам къутхарылганды, жаралы болгъанланы саны уа бешден бирине азайганды. Черекледе бла кёлледе батып оналты адам ёлгенди. Бурунну жыл бла тенгешдиргенде бу кёрюмдю 36 процентге азайганды, арт беш жылны ичинде уа эки кереге.

Алгъада жыллада кеслери эркинликтери бла ишлеген от ёчюлтюучю къауумла къуаргъа кереклисини юсюнден кёп айтыла турган эди. Энди ол жумуш тамам этилгени бла бу служба республиканы битеу районларында бла элдеринде болумгъа кёз-къулакъ болуп башлагъанды. Быллай къауумлада бюгюнлюкде 4740 адам ишлейди. Аланы тийишли техника эм оборудование бла жалчытыу да планга кёре барады.

Кёп хаталы болумладан жаланда профилактиканы хайыры бла къутулурга боллугъун Михаил Надёжин энчи белгилегенди. Бойсунган сферада иш не халда болгъанын тохташдырыр муратда былтыр республиканы къырал власть органлары бла бирге «Лето-2014», «Жилище», «Отдых», «Образование», «Культура», «Предприятие», «Отопление», «Здравоохранение», «Новый год» эм «Пиротехника» деген жумушла тамам этилгенди. Аланы асламысы от тышюуге къажау бла байламлы эдиле. Ачыкъланган кемчиликлери (битеу да 39 мингге жуукъ) кетериге деп 2108 предписание жазылганды. Бурунну

жыл бла тенгешдиргенде уа быллай бузукълукъланы саны алты процентге кёбейгенди.

Былыр къыйын болумну юсюнден мычымай билдирген системаны игилендириу жаны бла кёп иш этилгенин да белгилегенди докладчы. Онюч муниципалитетде бирикген дежурно-диспетчерский службала къуралып, борчларын толтуруп башлагъандыла.

Къыш кезиуге Приэльбрусъе со-лурга аслам адам келеди. Тауну тёппесине ёрлерге сюйгенлени саны да аз туюлдо. Жарсыугъа, кёпле, кеслери не базанып, алай кюч-къарыуларын, усталыкъларын тергемей, башларына хата табадыла. Алай адамланы къорууларгъа деп ол тийреледе беш пост дайым ишлегенлей турады. Надёжин айтханга кёре, канат жолланы ишчилери да тийишли билим алгъандыла, керек болса, болушурга къолларындан келликди.

Бёлюмю техника жаны бла онлары жылдан-жылгъа кючленгенлей барадыла. От ёчюлтюучю, къутхарыууу эм башха энчи машинала службаны ишин бютюнда къыйматлы этерге болушдыла. Кенгешге келгенге тышында аланы эмда специалистлени къауумларыны кёрмючю къуаралган эди. «Эки-

юч жыл мындан алгъа кёп фатарлы юйлени баш этапларына кётюрген техника бизде жокъ эди. Шёндю уа, кесигиз кёргенигизча, 50 метрге окъуна чыгъарган машинала турадыла тышында», - дегенди Михаил Надёжин.

Мусукланы Алий, 2014 жыл къутхарыууула артыкъ женгил болмагъанын белгилеп, МЧС-ни специалистлери тириликлери, усталыкъларыны хайыры бла кёп хата-палахланы терк кетериге, аслам адамны саулыкларын, жашауларын да сакъларгъа онг болгъанын чертгенди. Тынгылы, кёл салып ишлегенлери ючюн ыспас этип, службада урунганлагъа бийик жетишимле, саулык, насып тежегенди.

Александр Барсуков да бёлюмю ишине иги багъа бичгенди. Аны бла бирге къайсы район бёлюмледе къаллай жетишимле бла кемчиликле болгъанын да туура этгенди. Быйлыгы борчланы юсюнден айтханда, ол бирикген «112» номерни толусунлай синдирип бошаргъа чакъыргъанды.

Кенгешни ахырында айырмалы урунган къутхарыууулары ведомстволу майдалла эм грамотала бла саугъалагъандыла.

УЛАШАЛАНЫ Мурат.

Профилактика

Газ хата келтирмезча

КъМР-ни От тышюуге къажау службасында адамланы газ бла ууланганыудан къоруулауда профилактика ишге энчи магъана бериледи. Аны специалистлери, белгиленген планга кёре, тийишли жумушланы тамамлагъанлай турадыла. Кёп болмай «Газпром газораспределение Нальчик» акционер обществону келечилери бла бирге ала Прохладна районда 70-ден аслам юйде газ бла ишлеген оборудование не халда болгъанына къарагъандыла. Адамлагъа тийишли жорукъланы юсюнден эсгериле этилгенди эмда басма материалла юлешингенди.

Газ печёле, къазанла болгъан отулагъа киргенде, адамны кёлю аман этип, башы кетип, къалтырауукъ тийип, жүреги терк-терк ишлеп башласа, ол угар бла ууланганы баямды. Терк окъуна тышына къутулмаса, жукъу басып, къысха заманны ичинде аны эси азаргъа боллукъду. Иш анга келмезча, олсагъат окъуна печёли ёчюлтюп, тышына, таза хаугъа чыгъаргъа керекди.

Быллай осал халда болгъанын кёрсегиз а, аны, айтылганыча, тышына чыгъарып, къайтышырча мадар этерге тийишлиди. Саулугъу къоркъууу чекке жетгенлени уа больницагъа элтирге керекди неда 112 номер бла сёлешип, терк медицина берген болушлукъ сакъларгъа.

Бизни корр.

БАГЪА БИЧИУ

«Законлукъну, тюзлюкню сакълау - ол жууаплы эм сыйлы жумушду»

Озган 2014 жылны иотгарына кёре Черек районну прокуратурасы республикада бек игиге саналганды. Бу органны таматасы Заур Нагацуевну уа Москвада Россияни Къырал Думасыны башчысы Сергей Нарышкин ыразылык кыгъат бла саугъалаганды.

- Заур Мухамедович, законнга хурмет этиу, анга сыйыныу - адамны культураны кёржүзгөн шартлаган бириди. Алай анга кыайда юренирге боллукъду?

-Юйорде. Окъуу юйле жаланда билим беруу бла чекленмей, юйретуу ишни да бардырыгъа борчлудула. Алай, мени акъылмыс кёре, адамны кылыгы-эби юйорю бла байламды. Сабий, уллу болса, сёзсюз, ата-анасындан кёргенин этеркиди.

Мени анам Нина Шалуатовна, атам Мухамед Мусович, жанетли болсула, он бала ёсдюргендиле. Мен аланы юслеринде жазсам, ол кыралыбызда битеу юйретуучюлеге окъуу китап боллукъ эди. Жарсыугъа, бу ишге фахмум жокъду. Толу юйорде ёсгеним а, айкай да, уллу насыбымды.

-Юйорю не зат болганын билмеген ёксюзле, законнга кёре, фатарла бла жалчытылыныргъа керекдиле. Алай жылдан-жылгъа алагъа деп

бир-бирлерине онсегиз жыл толмаганды, башчалары уа кырал толусунлай жалчытхан окъуу юйледедиле. Аланы бошагынчы фатар берилмейди.

Акъылбалык болмагъанланы эркинликлерин кыоруулау бизни ишибизде энчи жерни алады. Сёз ючюн, ана капитал бла хайырланган тишируула фатар сатып алса, аны илерине кеслерин эм кишилерин жазып кыюдыла. Законнга кёре уа сабийле да ата-ана бла тенг ие болургъа керекдиле жашау журтха. Къырал ала ючюн береди ол ахчаны, аланы жашаргъа жерлери болсун деп.

Жарсыугъа, 2010 жылда алынган квартирле излемлеге келишмей эдиле, алада жер-жерли самоуправлянияны органдарыны ахчасына ремонт этерге тыюгенди. Бусагъатда бизни районда жаланда сегиз ёксюз сабий кыалганды фатарсыз, нек дегенде аланы

бир-бирлерине онсегиз жыл толмаганды, башчалары уа кырал толусунлай жалчытхан окъуу юйледедиле. Аланы бошагынчы фатар берилмейди.

Акъылбалык болмагъанланы эркинликлерин кыоруулау бизни ишибизде энчи жерни алады. Сёз ючюн, ана капитал бла хайырланган тишируула фатар сатып алса, аны илерине кеслерин эм кишилерин жазып кыюдыла. Законнга кёре уа сабийле да ата-ана бла тенг ие болургъа керекдиле жашау журтха. Къырал ала ючюн береди ол ахчаны, аланы жашаргъа жерлери болсун деп.

Бир-бирле уа ипотекка кредитибизни телерге алабыз ана капиталны деп жазадыла да, кеслери уа башха затха кыоратып кыюдыла. Закон а ол ахчаны жаланда сабийни сейрлерди бла байламлы жоюргъа эркинлик береди. Озган жылда эки тишируу ана капиталны законда белгиленмеген затлагъа кыоратханларын ачыкылагъанбыз.

Алгъа алайдан кир-кипчикни кетеребиз, кыолума кюрек алып мен кесим да ишлегенме. Сора акътерекле алып, орнатыбыз. Ызы бла Къашхатау советине былайда эсгерте салыргъа эркинлик беригиз деп кыгъат жазама.

Ол заманда Огъары Малкьарда сыйлы таматабыз Цийкъанланы Мухадин хажи бла тубешип, оюмум тюзмюдо, терсмиди деп сорган эдим. Ол бу ишге ыразылыгъын билдиргенден сора кёлленме. Алай бла тенгими аты унутулмазча эсгерте салабыз.

-Заур Мухамедович, 2004 жылда Россияни Президентиде Владимир Путин Кремльде сизни «За заслуги перед Отечеством» деген экинчи даражалы орденни майдалы бла саугъалаганды. Ол саугъа не жетишимигиз ючюн берилген эди?

-Адиох элде 1999 жылда Лиховну аманлык кыаууму сау юйорю ёлтюрюк кетеди. Аны тутхандан сора мен бу ишни тинтгенме. Банда Россияни шахарларында отуз адамны жойгъанды.

Мен Лиховха сору этгенимде, ол: «Бу ишни ахырына дери сен бардырлык эсенг, хар затны кыалай болганын айтыркыма», -деген эди. Мурдар бла законну сакълаган адам бетден-бетге тубешселе, аланы ушаклары дуэльге ушайды. Хорлатмазгъа, кыаты болургъа керекди.

-Бюгонлюкде законну сакълаган адамланы жашауларына кыоркыу барды. Сиз эки жаш бла бир кыыз ёсдюресиз. Жашларыгыздан бири прокурор неда следователь болургъа сюеие деп тохтаса, угъай дерикмисиз?

-Ыразы болуп кыаллыкыма. Бизни ишибиз законлукъну, тюз акъыллы, мамырлы адамланы кыоруулауду. Андан сыйлы иш а кыайда?

БАЙСЫЛАНЫ Марзият.
Сурат авторнуду.

САГЪЫШЛА

Россияди - аланы баш аруулары

Ючюнчю дуняа уруш боллукъ болурму? Кертиси бла да, заман кыыйн эм кыоркыууду. Манга сорсала, мен «угъай» дерик эдим. Нек? Тарыхдан аз да халарлары болган бусагъатдагы кырал башчыла жангы кыазуатны отун жандырыргъа кюрешген малгъуунагъа жол бермезле деп ышанабыз. Эки да дуняа кыазуат халкыгъа келтирген уллу палах алагъа дерс болур эсе уа...

Жарсыугъа, Жер жюзю урушну кюсегенден кыруу тойюлдо. Бюгон Украинада бела турган ишле анга шагъатлык этедиле. Алай не умутлары болур аланы? Дуняаны ёртеннге алдырып, кеслери уа андан бир жанында кыалыргъамыз? «Россияни кюйдюрюп, кюл этерге керекди», -деген Юлия Тимошенко тишируу бетине уяла болмазмы!

Америкалыганы ишлери башады. Ала юйоренгендиле океанны ары жанында бугъунургъа. Украина бекми керекди АБШ-гъа. Угъай, Россияди алагъа тынчылык бермеген. Бирлешген Штатладан башха жер башында анга жетген кючюл кырал болургъа керек тойюлдо. Бизни кыралгъа кыажуу ачык уруш ачаргъа базаланмай, андан - мындан чимдирге кюрешгенлей турадыла.

Украинаны башчылары АБШ-ны хыйлачы политикасын ангыларгъа акъыллары жетмегенин сейр этерчады.

Сёзлеринде турмагъанларына да. Президент Порошенкону айтханы бла этгени ахырында келишмейдиле бирге. Премьер-министр Яценюкку юсонден айтханда уа, ол бизни эсибизге Геббельни тыюрерди - дуняада биринчи номерли ётюрюкюнчю. Тыш сыфаты бла да ушайды анга. Оруслуда бир сёз барды - «круглый дурак» деп. Ол, сёзсюз, аллайды. Алай болмаса, айтырмы эди ол быллай сёзлени: «Экинчи дуняа урушну кезиуонде орус аскерле Украинаны эм Германияны да ууучлагъандыла». Тели тойюлмюдо ол? Анга ышанган халк да харипди.

Германияны канцлери Ангела Меркельни мен бир акъыллы тишируу сунуп тургъанма. Яценюк бла тубешиулеринден сора уа кёлум чыкыгъанды андан. Американы эм запад кыралланы да бир-лешдирген бир зат - Россияге кыажуулыкъду. Ёмюрледен бери да анга тиш билегенлей турадыла. «Тишлерин кёл керу ууатдырган» эселе да, къамамайдыла. Тарыхдан халарлары жокъ эсе, эслерине салыргъа керекди.

Россия урушну бир заманда да сыймегенди, алай кесин кыорууламай амалы жокъ эди. Аты дунягъа белгили поэт Евгений Евтушенкону «Хотят ли русские войны» деген назмусунда быллай сёзле бардыла: «Спросите тех, кто воевал, кто вас на Эльбе обнимал...!» Бюгон да магъаналарын тас

этмеген, америкалыгъа айтылган сёзле.

Россияге ёшон уруп Наполеон да кюрешгенди. Французла Москвагъа окъуна кирген эдиле, алай ала андан аякылары басханы кёлери кермей кыачхандыла. Антанта союздан онтёрт кырал чапханда да, жукъ эталмагъандыла Россияге. Узакъ Востокада 1938 жылда японула да кёрген эдиле кеслерин бизни кеслерибизге уруп.

1939 Экинчи дуняа уруш башланганды. Ол 1945 жылда сентябрьге дери баргъанды. Анга 79 кырал кыатышханды, 55 миллион адам жоюлганды. Ол кюйсюз кыазуатны ауурлугун Совет Союз кётюргени жер башында жашагъанлагъа туурады. Артыкъда уллу сермешле совет-герман фронтда баргъандыла. Москваыны кыатында, Сталинградда, Курск дугада, Днепрни, Висланы эм Одерни жагъаларында фашист аскерле кыаты ууатылган эдиле. Шёндю бир-бир запад тарыхчыла гитлерчи Германияны асламысында америкалыгъа бла инглизликле хорлагъандыла дегенча ётюрюкдени жаяргъа ёчдоло.

Кеси ёмюрюнде Россияни кёрюп болмаган, аны кыанлы душманына санагъан Черчилль окъуна айтханды: «Гитлерин аскер машинасыны чегилерин орусула тёкгендиле». Союзниклерибиз бизге техника эм аш-азыкъ бла болушханлары кертиди. «Совет-

скому Союзу от Соединенных Штатов Америки» деген жазыулары бла платформалада америкалы техниканы 1944 жылда Къазахстанны Туз-Къала станциясында кесим да кёргенме.

Алай фашист Германияны ууатыуыгъа «уллу кыыйн салгъанлары» уа аягъындан башына дери ётюрюкюдо. Совет Союз аладан болушлукъсуз да фашизмни кыруу тургъуна толуйнанып, 1944 жылда 6-чы июнда тыюргендиле союзна-никле Францияны жагъасына десант аскерлерин. Германияны жеринден бир зат юзмей кыруу кыалмаз ючюн. Бек башы уа - запад кыралла Совет Союзну оноуна тыюшюл кыалмазынла деп, андан кыоркыул.

Бирлешген Штатладан Экинчи дуняа урушда 400 минг адам ёлгенди. Совет Союздан 30 миллионнга жуукъ кыоргъанды. Бармыды башхалыкы?! Ол шарт фашист аскерле бла уллу сермешле Россияни жеринде баргъанларына толу шагъатлыкъ этеди.

Тарыхны дерслерин унутханланы эслерине салыргъа керекди, тынгылап турургъа жарарык тойюлдо, дегендени мен тюзге санайма. Гитлер да кюрешген эди Россияни тобукуландырыргъа. 1941 жылда фашист Германия бла бирге бизни кыралгъа Италия, Румыния, Финляндия, Венгрия, Австрия чапхан эдиле. Ахыры не бла бошалганы белгилиди.

Америкалы президентлени кыайсы бири да кесин Россияни

кыанлы душманыча кёржютюрге кюрешип келгенди. Обама да ол ызыны тутады. Кесини атын Россияге кыажуу кюрешни ал сатырында барган кырал башчыныча кёржютюрге сюеди. Ол анга не бергини мен ангыламайма. Андан эсе, кесин мамырлыкны сыйген, халкыны тынчылык, ырахатлыкъ излеген президентнича кёржютген иги тойюлмюдо?

Дуняа быллай нек жаратылгъан болур деген сагъышла келедиле башыма. Урушсуз, кыаугъасыз, кыайгысыз жашаргъа нек жарамайды? Биреуну сау халкыны уруш отуна атаргъа кыолундан нек келеди? Ким береди анга аллай эркинликни? Айкай да, жамаут бермейди, халкыла урушну сыймейдиле, болсада барадыла кеслерича бош адамланы кырыргъа. Аланы жокъ этигиз бир биригизни деп жибергенле уа олтурдыла тоханаларында кыайгысыз.

Статьяны башында соруну юсонден. Бир кыауумла Украинада кыаугъа дуняа урушха кыарайдыла. Алай кёз къарамны, сёзсюз, тюзге санаргъа жарарык болмаз. Мамырлыкны сыйген кючле кыазуатны кюсегендени онларла деп бек ышанабыз. Бусагъатдагы аскер техника бла кыаугъаны ачханы кеси кесин ёлтюргенден башхалыгъа жокъду. Отан урушда хорлагъанла, хорлатханла да боллукъ тойюлдоле, дейдиле.

КЪУЛБАЙЛАНЫ Алий.

ХАЙЫРЛАНЫУЧУЛАНЫ КЛУБУ

Ашарыкъ затланы хар бирин да холодильникке салыр кереклиси жокъду

Биз сатып алгъан эмда юге келтирген хар ашарыкъ зат, бузулма, кёбюрек сакъланса сюебиз. Аны ючюн деп салабыз тапханыбызны холодильникке. Алай бирде бютюн аман этебиз!

Ашарыкъ затланы бир-бирлерини терк бузулууларына сууукълукъ себеплик этеди. Ма холодильникке тутаргъа керек болмагъан 15 продукт:

1. Бадыражанла. Биз тахта кёгетлени, жемишлени да холодильникке салыргъа юренчек болуп кългъланбыз. Алай аладан кёплери сууукъну сюймейдиле. Сёз ючюн, бадыражанла, жылыда турсала, бише баргъланларын тохтатмайдыла. Алай бла бузулма кёп турадыла. Холодильникке уа бишгенлери тохтатылады да, ала жумушакъ, хыра эмда татыусуз боладыла.

Кереклиси: Бадыражанланы, четенчике неда терен миала табакъгъа салып, аш юйде столда тутаргъа тийишлиди.

2. Базилик. Ашха кёшулгълан бу ханс кесини ийисин тегерекке жайгъланы бла кълмай, холодильникке болгълан затланы ийислерин да кесине бек тартады.

Кереклиси: Базиликни юйню ичиндеги хауада сакъласагъыз игиди.

3. Картоф. Холодильникке картофда болгълан крахмал терк окъуна бал тузгъа айланады. Ол татлы эмда татыусуз болады.

Кереклиси: Къагъыт хуржунда артыкъ жылы болмагълан къарангы жерде сакъларгъа. Целлофан хуржунда картофну тутаргъа жарамайды. Анга анда кислород жетмей къады, аны себепли ол терк бузулады.

4. Сарымсах. Холодильникке сарымсах чирчик этип башлайды, къургъакъ эмда хыра болады.

Кереклиси: Аны артыкъ жылы болмагълан къарангы жерде сакъларгъа.

5. Сохан. Сууукъда ол жумушакъ эмда хыбыл болады.

Кереклиси: Къургъакъ, артыкъ жылы болмагълан къл-

рангы жерде сакъларгъыз. Алай эсигизде болсун: картофну бла соханны бирге сала турмагъыз, ала бир бирлерине терк бузулургъа болушадыла.

6. Кофе. Базиликча, кофе да холодильникке татыуун, ийисин да тас этеди, алай башхаланы ийислерин а кесине бек тартады.

Кереклиси: Кофени къургъакъ, алай артыкъ жылы болмагълан къарангы жерде башын къаты жапханлай тутугъуз. Болмаз-къалса, ачылмагълан уллу упакъканы бузлатып кёюргъа боллукъду.

7. Бал. Балны холодильникке сакъларгълан алай кёп туюлдуле. Алай бал холодильникке терк окъуна бал тузгъа айланп башлагъланын билмегенле да бардыла.

Кереклиси: Балны бузлатыр кереклиси жокъду, ол юйню ичинде болгълан жылылыкъда да бузулукъ туюлду. Жаланд ол тургълан банканы башын къаты бегитирге керекди.

8. Лимон. Цитрус битимлени кълысы бири да-лимон, лайма, апельсин болсун-холодильникке бек терк бузуладыла, чирийдиле, мугут этедиле.

Кереклиси: Аш юйде четенчикде неда къагъыт хуржунда сакъларгъыз. Бек башы-лимонланы бла апельсинлени айырыгъыз, бир бири къатларында тутмагъыз. Алай бла ала татыуларын кёпге дери тас этмей турлукъдула.

9. Кетчуп. Кетчупда уксус барды, консервантла да кёпдуле. Аны себепли ачыкълай

турса да, ол юйню ичинде хауада бузулукъ туюлду. Кесигиз сагъыш этчигиз, кетчуп кафеде, ресторанада стол кесеринде ыйыкъла бла турса да нек бузулмайды. Алада аны холодильникке киши да салмайды.

10. Авокадо. Муну юсюнде бир затны айырыргъа керек-

ди: сиз бишген авокадо алып, аны олсагъат угъай, бир кесекден ашаргъа дей эсегиз, холодильникке салыгъыз. Бу битим жетмеген эсе, къаты эсе, тышында кёюргъуз, ол бише-бише турлукъду. Сууукъда уа ма алай къатылай къаллыкъды.

11. Оливка жау. Холодильникке ол къалын болуп, кесини хайырлы затларын тас этеди.

Кереклиси: Отоуда, къарангы жерде тутсагъыз игиди.

12. Ётмек. Ётмек холодиль-

никде терк окъуна къургъакъ-сып къалады.

Кереклиси: Жууукъ тёрт кюнде ашап бошарыкъ ётмегизни столдан кетермегиз. Кёп заманга сакълар ючюн алгълан эсегиз а, иги чулгъап, морозилкагъа салыгъыз. Андан чыгаргълан заманда, тостерге сугъарны неда жау жагъарны аллында эритген этигиз.

13. Ашха салынычу хансла. Сууукъда ала терк окъуна хуерилип къаладыла.

Кереклиси: Гедигинни (укроп), гёлендири (петрушка), кинзаны, салатны эмда ашха салынычу башха хансланы аш отоуда тутугъуз. Суу къюулгълан бир орунга салсагъыз, хансла хуерилмей кёбюрек турурла, аш отоугъузну да айбат этерле.

14. Соусла. Хазыр соусла не затдан хазырлангъларын билмей кёюмагъыз. Жау неда уксус кёшулуп этилинген эсе, холодильник алагъа керек туюлду. Майонезден неда йогуртдан жарашдыргъланы а холодильникке тутаргъа керекди.

15. Тузланган нашала. Алагъа да сууукъ керекмейди. Аланы сууларында болгълан уксус алагъа бузулургъа кёюрыкъ туюлду. Уксус кёшулмай тузланганла уа холодильникке турсала игиди. Алай теренге салмагъыз, аны эшигинде, артыкъ сууукъ болмагълан жеринде, орунлада сакъларгъыз.

Анна ГЕРАСИМЕНКО.
«Комсомольская правда»
газет.

Сёз ючюн айтханда

Бишлакъ бла бананла сууукъну сюедиле

Бу ашарыкъ затланы уа жаланда сууукъда тутаргъа тийишлиди: **Бананла** отоуда болгълан хауада терк окъуна жумушакъ, хыра боладыла. Холодильникке салынсала уа, тышлары кълралыр, алай ичлери уа акълай эмда бузулма кълалыр.

Этни олсагъат хазырларгъа демеи эсегиз, морозилкагъа кетеригиз. Тартылган этни холодильникке 2 кюнден кёп тутаргъа жарамайды, анда бактерияла жайылып башлайдыла. Чабакъ бла да тюз ма алайды.

Сют къюулгълан орунда аны хайырланыр заманы жазылып турады. Алай ол аны ачыгъланын сакъланырыкъ болжалыды. Ачылды эсе уа, 1-2 кюню ичинде тауусургъа эмда холодильникке тутаргъа керекди.

Бишлакъ жылыда «терлейди», бузулады. Сууукъ анга бек керекли затды.

Жумуртхаланы жаланда холодильникке тутугъуз. Бишгенлерин окъуна столда бир-эки сагъатдан кёп тутмагъыз.

Сары жауда жылыда бактерияла жайылып башлайдыла. Аны себепли аны жери да холодильникдеди.

Полиция

Машинала табылгълангыла

Жолда жюрююню къоркъуу-сузлугъун жалчытыу жаны бла инспекторла «Курп-2» постда ВА3-21061 машинаны тохтатхандыла. Аны водители – Назраньдан 20-жыллыкъ жаш-кёргозтген документлени тинтгенде, машина излеуде болгъланы ачыкъланганды.

Ол кюн дагъыда «Урух» постда «BMW» машина тыйылгъланды. Аны иеси Махачкъала шахардан 27-жыллыкъ жаш эди. Транспортну номери да излеуде болгъланы тохтатдырылгъланды.

Эки машина да энчи стоянкагъа салынгандыла.

Къонакъбайлыкъны тёрелерин туталмагъланды

МВД-ны Нальчик шахарда Управленисны къуллукъчулары оператив-тинтиу ишлени кезиуянде энчи иели жашау журтну тонагъланына ишекликде Север Осетия-Алания Республикадан 27-жыллыкъ тишируну тутхандыла. Полициячыла оюм этгенлерича, ол Хасания элде юйледен бирине кирип, андан 130 минг сом багъасы ырыскы урлагъланды. Аны бла байламлы уголовный иш ачылгъланды.

Бир кюннге – тёрт бузукъчу

Къабарты-Малкъарны полициячылары бир кюнню ичинде федеральный излеуде болгълан тёрт адамны ачыкъларгандыла. Излеутинтиу ишлени кезиуянде Санкт-Петербурдан 22-жыллыкъ жаш тутулгъланды. Ол уручулукъ ючюн федеральный излеуде эди.

Экинчиси да – Тёбен Куркужинден 21-жыллыкъ биреулندي. Ол хыйялыкъ этгени ючюн терсленеди. Ючюнчюсю уа Север Осетия-Алания Республикадан 46-жыллыкъ эр кишиди. Ол тутулгълан жеринден къачып, федеральный излеуде болгъланды.

Ол кюн «Малка» постда Ингушетиядан 28-жыллыкъ жаш адамны документлери тинтилгенде, ол власть органына къуллукъчусуна аман айтханы ючюн излеуде болгъланы тохтатдырылгъланды.

Басмагъа ТИКАЛАНЫ Фатима хазырлагъланды.

Ыйыкълыгъа гараскан

22-чи январьдан – 28-чисине дери

КЪОЧХАРЛА. Юйююнде проблемаланы тамаларгъа кюрешигиз. Ала ишигизден эсе аслам эс бурууну излерикидиле. Финансла бла байламлы зат этмегиз, ачкъагызны да тыш адамлагъа ышанмагъыз.

ТАНАЛА. Тегерегигизде адамла бла байламлыкъла тохтатдырыргъа ачыкъ болугъуз, кесигизге керекли магъланлы затланы билалыкъсыз. Жууукъларыгъыз да ахшы жангылыкъла бла къуандырлыкълыдыла.

ЭГИЗЛЕ. Бу кюнде къларуугъуз ёсерикки. Жулдузла айтханларыча, сиз аслам файда да тошоралыкъсыз.

АЙРЫЧАБАКЪЛА. Билмей тургъланлай тошген проблемаланы тамаларгъа къыйыныракъ боллукъду. Ала сизге чынты тенглени жалгъан шухъладан айырыргъа болушурукъдула.

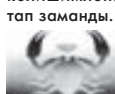
АСЛАНЛА. Ушагъусуз ишле бла кюрешмегиз, тюз ниетли болмагълан ишлеге къошулмагъыз. Намысыгъызгъа кир къондурмагъыз, арда аны кетерирге къыйын болур.

КЪЫЗЛА. Сиз кёплени айтханыгъызгъа тынгълаталыкъсыз. Алай хар кимни оюмугъузгъа бойсундурургъа кюрешмегиз, кесигизни башхаладан бийикге салмагъыз. Ол къадарда муратыгъызгъа жеталыкъсыз.

БАЗМАНЛА. Харкюнлюк бош жумушланы кёюп, умутландыргълан ишни кългъа алыгъыз. Бу ыйыкъ файда тошюрюрге неда болжалларын созаргъа кюрешмегиз.

АКЪРАПЛА. Страховкала, кредитле, налога тёлёу бла байламлы ишигиз бар эсе, тамаларгъыз. Бу ыйыкъ сизге биллай ишлеге хайырлы боллукъду.

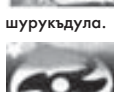
САДАКЪЧЫЛА. Сизни бла бир оюмну тутхана бла къаты ишлеги. Ахчасыз кълмаз ючюн, иги танымагълан адамла бла байламлыкъ жюрютмегиз.

ТЕКЕМЮЮЗЛЕ. Уллу муратларыгъыз бар эсе, алгъа тауекл барыгъыз. Жангы проектлени жашауда бардырыуда биргизге ишлегенле бла бир тил тынч табарыкъсыз.

СУУКЪУЙЛА. Ич, энчи сезимле ишигизге чырмау этерик туюлдуле. Ол угъай, ала сизге тирирек болургъа болушурукъдула.

ЧАБАКЪЛА. Ишлеген жерияллыкъсыз. Бирикге кетюрюргъалыкъсыз. Жангыз да кесигизни кючююгъа ийиняргъа, адамлагъа болушаллыкъ эсегиз, бир жанында турмазгъа керексиз.

ФОТОЭТЮД

Нальчикни башхалыклары

Бусагъатда республикада жангьртту ишле баргъанлары себепли кеп кыйматлы затларыбыз тас болурга къркжуу барды. Сэзсюз, ахшы жанына тюрлениуге биз угъай дерге да эркинлигибиз жокьду. Алай бирде уа Нальчикни эски

Спорт школлада

«Спонсорланы болушлуклары биз бек излейбиз»

Кенделенде боксдан сабий-жаш тѳло спорт школ ишлегенли отуз жылдан аслам болады. Бизни корреспонденти-биз аны тамата тренери Улакъланы Нурбек бла ушакъ этгенди.

- Нурбек, школгъуздан ѳтемленирча айтхылы спортчула чыкькъанмыдыла?

- Хау, школну директоруну башчылыгында, тренер Хапаланы Салихде аты айтылгъан боксчу Доттуланы Ахмат жарау этгенди. Белгилисича, ол дунияны эки кере континентле аралы чемпион эм спортчу сыйлы устасы эди. Текуланы Марат да мында башлагъанды, ол бизни республикадан СНГ-ни спартакиадасында хорлагъан биринчи спортчу болгъанды. Алай бла шѳндю школбузда окугъанланы юлго алырча адамлары бардыла.

- Бюгонлюкде уа элде спорт бла кюреширге сыйгенле кѳмюдле?

- Спортну башха тюрлюлеринден секцияла ишлемегени себепли бу жаны бла жетишми болурга излегенле бизге жорюйдюле. Бир-бир кезиуде (демография болум бла байламлы) сабийле азыракъ эдиле. Энтта бир жыл мындан алгъа аланы бери кюч бла окуна келтире эдик.

Бусагъатда уа хал толусунлай тюрленгенди. Жаш боксчуларыбыз эришиуде биринчи жерлени алып башлагъанлы, аланы ыларыннан барырга сыйгенле чыкькъандыла. Сэзсюз, ала барысы да уллу боксчула боллукъ туюлдуле. Алай спорт бла кюрешуу жашлагъа жашауларында болушуркыду: къары алырча себеплик этерикди, орамлада

орамлары бла ѳтпю барсанг, алгъын мында къайнагъан жашау кѳз аллынга келе, жюррегинде бир сейир сезимле къозгъаладыла. Кабардинская орамда «Победа» кинотеатрны аллында 60 - чы жыллада кѳргозтолген джаз музыканы

концертлери, айтхылыкъ ЛУГ - да белгли профессорланы лекциялары, бусагъатда Шогенцуков атлы орамда 1900 жылланы аллында ишленген айтхылыкъ сынжырлары бла юйно балконларында чакъгъан лимон тереклени ариу ийислери. Суворов атлы орамда Кавказ линияны правленини мѳкямында Александр Пушкинни шѳху Владимир Галицын патчахны офицерлери, таубийле бла оноулашханы эмда бир – бир тыгъырык орамлада алыкъа да оюлмагъан терезелери, накъышлы темирле бла жабылгъан эски юйле...

Нальчик - ол жашырынлыды, бирсилден башха, энчи шахарды. Огъесе биз алаймы сунабыз?..

ЖАНГОРАЗЛАНЫ Нахабат.

бошуна айланыудан, аман къауумлага кѳшулуудан, осал кылыкълардан сакъларыкыды.

- Бусагъатда уа секцияда ненча сабий барды?

- Жыл санларына кѳре, юч къауумга юлешинип, элгиге жуукъ адам жарау этдиле. Кенделенни школларында секциялага жюрюгенлени да къошсакъ, аланы саны

170-ге жетеди. Аланы, менден сора да, тренерле Гергъокъланы Ахмат, Шекерланы Артур, Тѳпеланы Бекбулат юйретдиле.

- Кесигизни уа умутландыргъан боксчуларыгыз бармыдыла?

- 2000-2001 жыллада туугъанланы араларында Отарланы Биаслан, Балаланы Руслан, Жанукуланы Мухаммат эм башхала жетишми боллукъдула деп ышанабыз. Дагыда энчи Бабаланы Баширни белгилерчады. Ол ахыр заманда талай даражалы эришиуде хорлагъанды, ол санда КЪМР-ни, Россейни Студент союзуни биринчиликлеринде да. Аны къыралны биринчилигине кыатышыуда да сынамы барды. Алгъаракълада жашларыбыз тренер Муаед Дышековну, боксчула Текуланы Маратны бла Саубарланы Русланы хурметле-

рине жораланган турнирде, республиканы биринчилигинде призерланы санына киргенди.

- Оборудование, ѳзге керекли затла бла жалчытылынганмысыз?

- Спорт базабыз сейирликди деп айталлыкъ туюнбюз, бютюнда мында къаллай бир адам жарау этгенин эсге алсакъ. Залда

жангыз да бир ринг барды. Анда бизникиле, элни билми беруу учрежденияларыны секциаларына жюрюгенле, бедикчиле да хар айдан эки кере жыйладыла. Ала ары барысы да сыйынмагъалары баямды. Сора юйретуу-жарау этуу иш иги барыча тренажерла керекдиле, эришиуде кыатышыр ююн, ахча да изленеди.

Спонсорларыбыз, болушлукъ этген адамларыбыз жокъдула. Онубузга кѳре кълбуздан келгенни этерге кюрешибиз. Элдеде спортну айнаыугъа итингенле бизге эс бѳлселе, ахшы боллукъ эди.

Ушакъны **ТЕМИРЛАНЫ Анатолий** бардыргъанды.

СУРАТДА: тренерле Улакъланы Нурбек бла Гергъокъланы Ахмат жаш боксчуланы къаууму бла.

Сурат авторнуду.

Сайпау

Айтхылы болгарлы жырчы Украинаны премиясын алыргъа унамагъанды

Алгъынны СССР-де аты айтылгъан жырчы эм композитор Бисер Киров Украинада берилген «Жылны адамы» деген сауганы алыргъа тийишли кѳрмегенди. Бу акъылын ол къурау комитетте жиберген письмосунда да билдиргенди. Киров алай нек этгенин да ачыкълагъанды.

- Ала саугалагъандыла, алай мен аны алгъанын тюзге санамайма. Угъай дегеним политика магъананы тутмайды, гуманитар принципденди. Хар кюнден Украинада адамла ѳлгенлерин кѳреме, Киевни кѳз кырмамын ахырысы бла да ангъылаялмайма. Порошенко жаула бла угъай, кесини халкы бла уруш этерге жюз мингден артыкъ аскерчи кѳтюрюрге буйрукъ береди. Кеси уа мамырлыкъ келишимни юсюнден хапарларга Цюрихте уады. Ол акъылсызлыкъды! Яценюк а, Германияга барып, анда Совет Союз Украина бла Германияга чабыуулукъ этгенди деп сѳлешеди.

Мен «Червона рутаны», «Не шукай вечерами» деген жырланы энтта да айтыркыма. Айтбат Киевни да унуталлыкъ туюлме, алай бусагъатда Украинада адамлага жаным ауруйду. Ол тамашалыкъ жерде украинлиле, болгарлыла, молдаванлыла, греклиле, оруслула, татарлыла – битеу бирге жетмиш миллет мамыр жашап турганды. Энди аны топла тозуратдыла, чачдыла. Бек магъаналы

ишге миллетчилик чыкькъанды, ѳз тилинде сѳлеширге окуна эркин туюлсе. Андан сора уа айырылырга сыйгенлеге сейир этедиле!

Украинага мамырлыкъ тежейме, ала жуукъ заманда бир бирлерен письмосунда да билдиргенди. Киров алай нек этгенин да ачыкълагъанды.

Болгарияны халкы Россейде, Украинада бола тургъан ишлеге къайгырыу кѳзден къарайды. Жарсыугъа, ахыр заманда телевидениебизде русофобия жаны бла къужур хапарла терк – терк жайыладыла, жерлерин табдыла. Мени оюмуна кѳре, ол ахча бла бардырылгъан пропагандады. Быллай кыйын кезиуде алгын да тубей тургандыла, биз аладан ѳтгенбиз, бу жол бардырылгъан алдау политиканы театры энтта да жокъ болур, къурутлуру.

Россей жашауумда уллу жер алгъаны бла байламлы андагы болум жорегиме бютюн жуукъ жетеди.

Письмом – «Урушну тохтатыгызы!» деген лозунгду. Ол къан тѳголююно тыарга бираз окуна себеплик этсе, мен аны жашауумда тамагъаналы ишине санаркыма. Украинада мингле бла мамыр адамла, сабийле, солдатла жоюла тургъан заманда, анда манга «Жылны адамы» деген атны бергенди дегенлик ушамагъан, айыплы ишди.

«Российская газета».

Билдириу

Александров атлы белгили ансамбльни концерти

5-чи февралда Россейни Аскерини А.В. Александров атлы эки кере Кызыл Байраклы жыр эм тепсеу академиялы ансамбли Нальчикде концерти боллукъду. Ол Музыкалы театрда **18 сагъат 30 минутда** башланаркыды.

Ингирде ары келгенле коллективни алтын фондуна кирген уруш жыллада этилген жырланы, халк жырланы да эшитиркидиле, аламан тепсеулеге къараркыдыла. Аланы ансамбльни таурухха айланган биринчи къаууму айтыркыды эм кѳрпюзюркюды.

Соруулары болгъанла бу телефон номер бла сѳлешиниле: **77-42-08** (Музыка театры кассасы), **40-74-39**

Учредитель: Къабарты-Малкъар Республиканы Парламенти бла Правительствоу

Баш редактор
АТТАЛАНЫ ЖАМАЛ

РЕДКОЛЛЕГИЯ:

БЕПШАЙЛАНЫ Муталип (баш редактору орунбасары)

КЪОНАКЪЛАНЫ Хасан (баш редактору орунбасары)

ТОКЪЛУЛАНЫ Борис (жууаплы секретарь)

ТЕКУЛАНЫ Хауа (жамауат-политика бѳлюмю таматасы)

САРАККУЛАНЫ Асият (культура бѳлюмю таматасы)

ТЕЛЕФОНЛА:

Редактору приѳмный - 42-63-01. Баш редактору орунбасарлары - 42-38-21, 40-04-82. Жууаплы секретарь - 42-66-85.

Секретариат - 40-93-62. Корректорла - 42-63-52.

Газет Басманы эм асламлы информацияны эркинликлерин къоруула жаны бла Къабарты-Малкъар регион инспекцияда 1994 жылда 14-чю июнда регистрация этилгенди.

Регистрация номер —Н—0066. Индекс - 51532

Газетни басмагъа КЪМР-ни Басма эмда асламлы коммуникацияла жаны бла кырал комитетини компьютер службасы хазыр этгенди.

Газет «Тетраграф» ООО-ну типографиясында басмаланганды. Нальчик шахар, Ленин атлы проспект, 33

Номерге графикте кѳре 19.00 сагъатда къл салынады. 20.00 сагъатда къл салынганды

ГАЗЕТНИ НОМЕРНИ
ЧЫГЪАРГЪАНЛА:

Улбашланы Мурат - дежурный редактор; Кетенчиланы Зульфия - жууаплы секретары орунбасары; Акушуданы Феруза - (1,2,3,4-чю бетле), Зезаланы Лида - (5,6,7,8-чи бетле) - корректорла. Тиражы 2100 экз. Заказ № 91

РЕДАКЦИЯНЫ ЭМ
ИЗДАТЕЛЬНИ АДРЕСИ:

360000, Нальчик шахар,
Ленин атлы проспект, 5
электронный почтасы:
elbor_50@mail.ru